STROkrant

Jaargang 53 - nr. 2 - september 2023

Voorbeeld: Gemeente kan slimmer met geld omgaan

Sardex was het eerste succesvolle voorbeeld van hoe STRO's Cyclos software kleine bedrijven extra omzet oplevert. Nu is er een tweede showcase: Santa Coloma, een buurgemeente van Barcelona, voerde in 2016 met hulp van onze Cyclos software een eigen digitaal betaalnetwerk in. Dit voorbeeld laat zien hoe, door een deel van de uitgaven van de gemeente te oormerken, plaatselijke bedrijven meer inkomsten krijgen en de sociale samenhang sterker wordt. Omdat deze gemeente de eerste was die dit pad bewandelde, kozen ze ervoor stapje voor stapje te werk te gaan. De komende jaren wordt het project opgeschaald, maar er zijn nu al lessen uit te trekken.
In deze STRO-krant vindt u meer informatie over dit project. We hopen hiermee gemeentes waar het economisch minder gaat, bijvoorbeeld door krimp, te inspireren deze aanpak toe te passen. In ons boek *de Koop Lokaal Booster* leest u meer over de achtergrond van lokaal inkopen en lokaal betalen.

Een lokaal betaalnetwerk: mag dat wel?

Als eerste moest de legale kant geregeld worden. Dat was niet makkelijk omdat de Spaanse Centrale Bank vermoedde dat dit een sluiproute was naar een onafhankelijke Catalaanse munt. Ook wilde men zekerheid dat er geen kans was op het witwassen van geld. Nadat de financiële autoriteiten overtuigd waren, ging uiteindelijk in 2016 het project van start.

De impact van gemeenschapsuitgaven vergroten

Tien jaar geleden besloot de gemeente meer verantwoordelijkheid te nemen voor het effect van gemeenschapsuitgaven op de lokale economie. Tot dan had men alleen naar kwaliteit en prijs gekeken. Dat leek een verantwoorde manier van omgaan met gemeenschapsgeld, maar in die tijd werd duidelijk dat er meer is dan de laagste prijs. Vooral in een economie waar bedrijven het moeilijk hebben en mensen op straat komen te staan. Inmiddels hebben de gemeentelijke uitgaven veel meer impact op de lokale economie dan voorheen.

De lokale economie draait minder goed dan zou kunnen

Doorgaans wordt er van de euro's die in een dorp, wijk of regio worden verdiend, maar een klein deel lokaal besteed. Veel euro's vloeien verrassend snel weg uit een regio, zeker als die niet zo'n sterke economische positie heeft. In Santa Coloma ligt op 15 minuten lopen, net buiten de gemeente, het grootste winkelcentrum van Barcelona. Geld dat daarheen gaat, vloeit direct de stad en vaak zelfs het land uit. Kleine leveranciers hebben daarom weinig kans om iets te verdienen. Het doel van het gemeentebestuur van Santa Coloma is om juist deze lokale bedrijven de kans te bieden meer te verdienen en zo ook meer mensen in dienst te nemen.

Met goede software op het doel af

Om dat doel te bereiken, koos de gemeente Santa Coloma voor de Cyclos-software van STRO. Die software heeft de mogelijkheid het geld vaker te laten rondgaan binnen de eigen regio voordat het als gewone euro's 'naar buiten' kan en levert ook data waarmee het bestuur beleid kan maken. Daarmee kan ze het digitale geldsysteem zo inrichten dat de kansen op meer lokale besteding fors toenemen. En dat blijkt keurig te werken.

MULTIPLIER		2014	2015	2016
Voor de start van het project		1,85	1,85	start
2017	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
1,95	2,88	nvt	3,64	5,38	**5,85**

***Tabel 1**. Sinds de start van het project heeft de gemeente kans gezien de impact van haar uitgaven sterk te vergroten. Dankzij de Grama wordt nu elke uitgegeven euro bijna 6 keer tussen bedrijven in Santa Coloma gebruikt (de Local Multiplier). Dit heeft een positieve uitwerking op de diversiteit en de circulariteit van de lokale economie.*

Hoe werkt het lokale betaalnetwerk?

De gemeente betaalt een deel van haar subsidies en sinds 2021 ook speciale uitkeringen uit op een lokale betaalrekening en zet de tegenwaarde aan euro's op een geblokkeerde bankrekening. Het geld op je lokale betaalrekening kan je uitgeven bij deelnemende winkels en bedrijven die ook een lokale betaalrekening hebben. Als je binnen 45 dagen een betaling wil doen buiten het netwerk, betaal je een heffing van 5%. Na 45 dagen mag (moet niet!) je de lokale euro gratis omruilen voor gewone euro's.

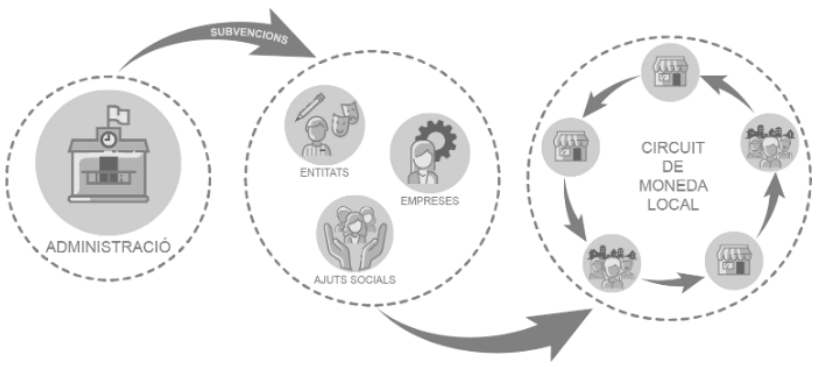

***Figuur 1:** De gemeente keert een deel van haar subsidies uit in Grama's aan lokale bedrijven en sociale organisaties die het op hun beurt weer besteden bij andere bedrijven uit de stad.*

Impact is breed merkbaar

De impact is op meerdere fronten goed te merken. Het allerbelangrijkste is het gevoel dat je samen kans ziet een eigen koers te varen en niet meegesleurd te worden in een maalstroom van ontwikkelingen die geen ruimte laat aan arme mensen en de natuur. Dat enthousiasme dat het anders kan, kwamen we ook tegen in een project in een wijk in Fortaleza (Brazilië) waarbij STRO met het buurtcomité lokaal geld in omloop bracht onder de naam Palmas. De universiteit die onderzoek deed naar dat project, ontdekte dat veel buurtbewoners trots vertelden dat zij kwamen *uit de wijk met de eigen bank*. Voor hen stond het lokale Palmas geld symbool voor een identiteit waarbij je het lot in eigen handen neemt. Vijftien jaar na het begin van dat project had die wijk zich ontwikkeld van sloppenwijk naar een buurt waar mensen samen huizen bouwden en proberen iets van de wijk te maken.

Terug naar Santa Coloma. Natuurlijk is er ook profijt op financieel gebied. Voordat het geld van de lokale rekeningen de regio verlaat, wordt de digitale munt vaker lokaal besteed dan dat met de euro het geval is. Dat geeft lokale ondernemers extra inkomsten. Verder waren er ook positieve effecten op sociaal en milieugebied. Doordat geld vaker binnen de lokale economie rondging, verdienden die bedrijven en ondernemingen wat meer, ontstonden meer mogelijkheden voor ze en kwam er extra werkgelegenheid. Veel van de extra economische activiteit die het lokale netwerk mogelijk maakt, bestaat uit lokale bedrijven die andere bedrijven en bewoners nieuwe diensten verkopen. Van elkaar voor elkaar. En extra economie die op dienstverlening gebaseerd is, in plaats van het gebruiken van de natuur, is precies wat we nu nodig hebben.

Meten is weten

Wat het vaker lokaal rondgaan van geld oplevert, is met de Cyclos software makkelijk te meten. De extra economische activiteit wordt uitgedrukt in de 'Local Multiplier', die aangeeft hoe vaak het geld gemiddeld van hand tot hand gaat voordat het weer ingewisseld wordt voor euro's en 'anoniem' naar buiten uit zicht verdwijnt. Hoe meer mensen en bedrijven meedoen, des te vaker wordt het geld onderling besteed voordat het uit de lokale circulatie verdwijnt.

Succes ontstond 'al doende'

De cijfers spreken boekdelen. Ze laten duidelijk zien dat er iets fors is veranderd. Voor het project werd door de overheid uitgegeven geld gemiddeld 1,85 keer lokaal gebruikt. In 2022 was dat opgelopen tot 5,85 (zie tabel 1). Dat betekent dus dat dat geld gemiddeld vier keer extra inkomen en onderlinge handel faciliteert.
Wat het lokale geld doet in de stad is zichtbaar in het aantal transacties dat plaats vindt en de omzet die dat oplevert. Ook die resultaten mogen er zijn. In 2016 – bij het prille begin van het project – was sprake van niet meer dan drie transacties. In 2022 was dat opgelopen naar ruim 23.000! Ook de omzet die deelnemers jaarlijks aan het project danken, groeit voortdurend door de jaren heen. In 2016 hadden de paar deelnemers dankzij het project een omzet van 6750 Grama. Dat bedrag was eind 2022 toegenomen tot meer dan 1.500.000 Grama (zie tabel 2 hieronder).

	Transacties	Totale omzet
2016	3	6.750,00
2017	2.490	315.234,61
2018	11.588	782.728,50
2019	13.304	1.062.761,43
2020	12.137	1.204.552,31
2021	16.117	1.431.872,01
2022	23.370	1.560.172,09

***Tabel 2**. Groei van de onderlinge handel in Santa Coloma uitgedrukt in aantal transacties en omzet voor de deelnemers. De gemeente gaat de komende jaren steeds meer betalingen via de Grama doen, zodat de lokale economie nog meer gestimuleerd wordt en een grotere diversiteit krijgt.*

Heffing blijkt stimulans

Om de multiplier te laten stijgen, is aan de plaatselijke ondernemers die meedoen gevraagd om bij opdrachten en bestellingen altijd eerst te kijken of ze hun aankopen e.d. lokaal kunnen doen bij de andere deelnemers aan het Grama-project. De vanzelfsprekendheid om gewoon maar te bestellen waar je altijd al bestelde (vaak buiten de directe omgeving), wordt daarmee een beslismoment. Want de deelnemende ondernemer, die voor een bepaald gekozen bedrag in Grama's deelneemt aan het project, beslist nog altijd zelf met wie hij handelt. Deelnemers maken veel werk van het elkaar motiveren. Lokaal besteden betekent een ander verdiensten gunnen, zoals anderen op een ander moment jou weer een verkoop gunnen.

Om te stimuleren dat de digitale munt daadwerkelijk blijft rondgaan binnen de stad, kent de software een soort stok achter de deur. Ondernemers die hun Grama's binnen 45 dagen omwisselen voor euro's, om het geld zo alsnog buiten het project te kunnen gebruiken, betalen een kleine heffing, een toeslag (zie tabel 3). De heffing is een stimulans om het rouleren van Grama's op gang te brengen en te houden.

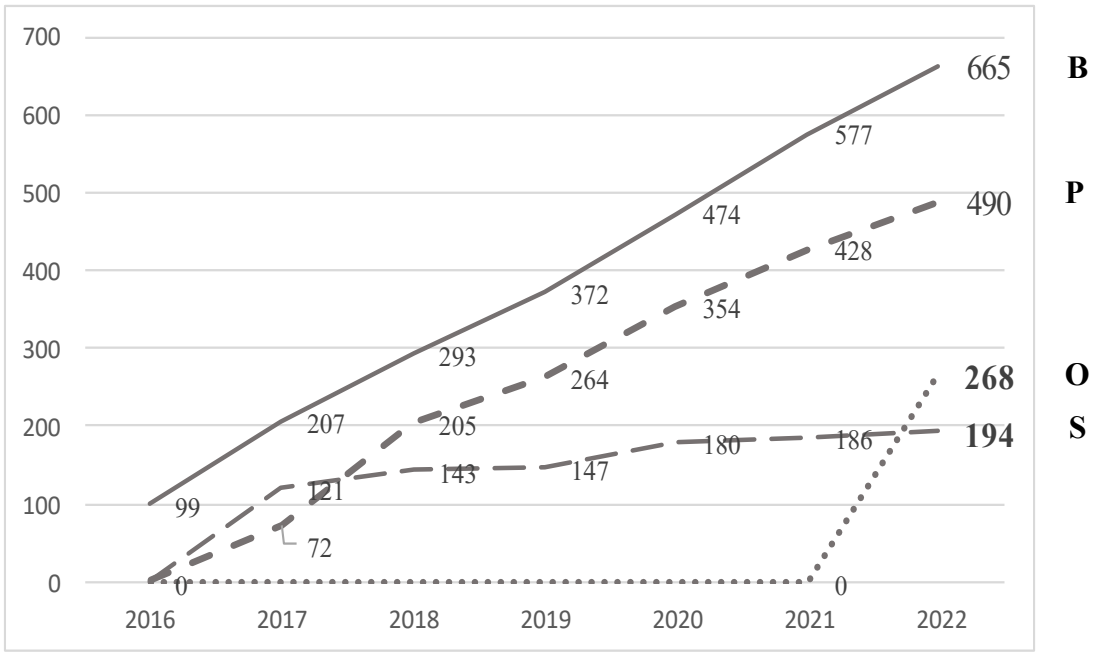

Figuur 2: *Groei van het aantal deelnemers aan de Grama per eind 2022:*
(B) Bedrijven (665); (P) Particulieren (490); (O) Organisaties (194); (S) Ontvangers van sociale bijstand (268).

Steeds meer winkels, bedrijven en instellingen hebben een sticker "Wij accepteren de Grama. Koop in Santa Coloma." op hun raam. Daarmee wordt het makkelijker om lokaal te besteden.

Lokaal betaalnetwerk is goed elders toe te passen
Omdat het project vanaf de start zo consequent wordt gemonitord en geëvalueerd, is de directe en indirecte impact goed in beeld. Voor een voorbeeldproject is dat zeker het geld waard. Dat geeft anderen houvast als ze zelf invoering van een lokale munt overwegen.
Het project viel ook op in Brussel en werd mede mogelijk gemaakt door het Europese initiatief 'Digipay4Growth'. Zo is dit project extra geholpen en kan de opzet van Santa Coloma eventueel als voorbeeld dienen voor andere projecten.

Conclusie

Santa Coloma is een showcase voor gemeentes die verder willen kijken dan waar je het goedkoopste inkoopt en verantwoordelijkheid willen nemen voor de impact van hun uitgaven op de lokale economie. Met pluspunten voor ondernemers en bedrijven, maar zeker ook voor de lokale bevolking. Want intensivering van lokale verdiensten geeft niet alleen meer werkgelegenheid, maar vooral extra kansen voor de bevolking als geheel dankzij meer onderlinge samenwerking.

Omdat er nog geen andere gemeentes waren die deze aanpak gebruikten, koos Santa Coloma ervoor het lokale betaalnetwerk geleidelijk op te bouwen. Stap voor stap betalen ze steeds meer geld via het netwerk uit.
Nu duidelijk is dat zelfs relatief lage bedragen uitgeven via zo'n netwerk al goede resultaten oplevert, kan er doorgepakt worden. We hopen dat Nederlandse gemeentes dit voorbeeld volgen door bijvoorbeeld een deel van hun subsidies, uitkeringen van het ondernemersfonds of lokale inkoop via een lokaal betaalnetwerk uit te voeren.

Meer informatie is te vinden op
www.gramamoneda.cat/ (Spaans en Catalaans)

	IN	UIT	BINNEN	HEFFINGEN
2016	6.750,00	-	6.750,00	
2017	129.883,00	6.395,19	129.973,57	264,24
2018	280.956,37	65.300,07	343.525,09	2.104,78
2019	73.929,75	154.371,28	261.828,82	1.254,74
2020	255.801,74	158.162,90	359.053,05	414,61
2021	268.064,83	239.617,95	386.335,85	1.164,08
2022	375.231,10	221.969,52	538.212,89	1.384,54

Tabel 3: *Wat gebeurt er met de Grama's die in omloop zijn?*

- *IN: Euro's die de gemeente omzet in Grama's en vervolgens lokaal besteedt*
- *UIT: Grama's die door deelnemers worden omgeruild voor gewone euro's*
- *BINNEN: De hoeveelheid Grama's die binnen het netwerk rondgaan in de stad. Dit wordt als volgt berekend: Hoeveelheid binnen het netwerk dit jaar = "Binnen" vorig jaar + Uit – In – Heffingen*
- *HEFFINGEN: het totale bedrag dat deelnemers hebben betaald om snel euro's voor Grama's te krijgen*

Online informatiebijeenkomst Circulair geld in Nederland

Geïnteresseerd in een betere wereld? Nieuwsgierig naar de rol van geld daarbij? Dan is deze vraag- en antwoordsessie echt iets voor jou!
Vanwege de hoge opkomst bij de vorige bijeenkomsten, organiseren we een nieuwe informatiebijeenkomst over circulair geld. Op donderdag 28 september van 16.00 tot 17.00 uur kan je vanuit huis deelnemen via Zoom.
Het is bedoeld voor ondernemers en particulieren die meer willen weten over circulair geld, hoe het werkt en hoe je mee(r) kan doen met Circulair Geld Nederland (Circuit Nederland).

Programma:
- We beginnen met een presentatie over wat circulair geld is en hoe jij ook kunt deelnemen.
- Circulair geld deelnemer koffiebranderij Peeze geeft een presentatie over de nieuwe verpakkingswet.
- Vervolgens is er alle tijd om vragen te stellen aan medewerkers van STRO en Circulair Geld Nederland.

Kom je ook? Aanmelden kan via www.socialtrade.nl of via deze QR-code. Fijn als je deze uitnodiging deelt in je netwerk.

Stichting STRO
Oudegracht 42, 3511 AR Utrecht, 030-2314314

NL97 TRIO 0784 9116 22
www.socialtrade.nl
info@socialtrade.nl
linkedin.com/company/social-trade-organisation-stro
@SocialTradeOrg
www.youtube.com/SocialTradeOrg

Steun STRO met een donatie: scan de QR-code. STRO is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit betekent dat u uw giften aan STRO van de belasting mag aftrekken.
RSIN 803746003

STRO staat niet op betaalde goede doelen lijsten omdat we het niet passend vinden daar geld aan te besteden dat we van donateurs krijgen.